

Salayeva Shahnoza Pirnazarovna
Urganch Abu Ali ibn Sino nomidagi
Jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada homilador ayol fiziologiyasida sodir bo'ladigan o'zgarishlar haqida tibbiy mulohazalar tahlil qilinadi. Bundan tashqar asosan homilador ayolning asab tizimidagi o'zgarishlar yoritib beriladi.*

Kalit so'zlar: *homila, asab tizimi, fiziologiya.*

Ona qornida rivojlanayotgan homilaga kislorod, oqsillar, yog'lar, uglevodlar, tuzlar, vitaminlar va boshqa moddalar hafta sayin tobora ko'p talab qilinadi. Bu moddalarning hammasi homilaga ona organizmidan o'tib turadi, homiladagi modda almashinuv natijasida hosil bo'lgan chiqindilar ona qoniga o'tadi va uning chiqarish a'zolari orqali chiqib ketadi. Binobarin, homilador ayol organizmi qo'shimcha ish bajaradi, bu esa eng muhim tizim va a'zolar faoliyatining kuchayishini yoki qayta tuzilishini talab qiladi. Homila rivojlanishiga aloqador bo'lgan yangi sharoit ta'siri bilan homilador ayol organizmida ko'pgina murakkab o'zgarishlar yuz beradi. Bular fiziologik o'zgarishlar bo'lib, homilaning to'g'ri rivojlanishiga yordam beradi, ayol organizmini tug'ruqqa va bola emizishga tayyorlab boradi.

Homiladorlikka aloqador o'zgarishlarning kelib chiqishi va taraqqiy etishini markaziy asab tizimi idora etadi. O'sayotgan homila tuxumi bachadonning asab oxirlariga ta'sir etadi; ta'sirot asab yo'llari orqali markaziy asab tizimiga o'tadi. Markaziy asab tizimida tegishli reaksiyalar ro'y beradi; shu reaksiyalar ta'sirida turli a'zo va tizimlar faoliyati o'zgaradi. Markaziy asab tizimidagi o'zgarishlar refleks yo'li bilangina emas, balki gormonlar ta'sirida ham kelib chiqadi. Bir qancha ichki sekret bezlarining faoliyati homiladorlik boshidanoq o'zgaradi.

Shunga ko'ra, organizmda qon bilan aylanib yuruvchi gormonlar nisbati o'zgaradi.

Bu gormonal o'zgarishlar ham asab tizimining va boshqa a'zolarining faoliyatiga ta'sir ko'rsatadi. Homilador ayollarda bosh miya bilan orqa miyaning qo'zg'aluvchanligi o'zgaradi. Homiladorlikning III–IV oyigacha bosh miya po'stlog'ining o'zgaruvchanligi kamayadi, so'ngra homiladorlik oxirigacha ortib boradi. Homiladorlik vaqtida markaziy asab tizimining pastroqdagi bo'limlari va bachadon asablarining qo'zg'aluvchanligi pasayib turadi. Reflektor qo'zg'aluvchanlik shu tariqa pasayganidan, bachadon inert bo'lib, tinchlanadi, bu esa homiladorlikning tekis kechishiga yordam beradi. Tug'ruqdan oldin orqa miya va bachadon asab elementlarining qo'zg'aluvchanligi oshadi, bu esa dard va to'lg'oq tutishiga imkon beradi. Homiladorlik vaqtida bosh miya po'stlog'idagi tormozlanish va qo'zg'alish jarayonlarining tavsifi o'zgaradi; bosh miya po'stlog'i va po'stloq ostidagi tuzilmalarning o'zaro munosabatlari ham o'zgargani qayd qilinadi.

Vegetativ asab tizimining tonusi o'zgaradi. Shu o'zgarishlar munosabati bilan homilador ayollarda «bosh qorong'ilik» seziladi: uyqu bosadi, behollik bo'ladi, nordon va achchiq ovqatlarni ko'ngli tusaydi, ba'zi hidlarni ko'tarolmaydi, ko'ngli ayniydi, so'lagi oqadi, qayt qiladi, ichi qotadi, salga boshi aylanadi. Odatda, bu hodisalar homiladorlikning dastlabki oylarida ro'y berib, keyinchalik o'tib ketadi. Homilador ayollarda periferik asablar qo'zgaluvchanligi oshadi, dumg'aza va belida nevrologik og'riqlar paydo bo'ladi, boldir muskullari tortishib qisqaradi. Bu o'zgarishlarning hammasi keyinchalik izziz o'tib ketadi.

Shunday qilib, homiladorlik munosabati bilan ayollar orgalnizmida ro'y beruvchi o'zgarishlarning hammasi fiziologik o'zgarishlardir. Bu o'zgarishlar homilador ayol organizmiga ziyon yetkazmasdan, homilaning to'g'ri rivojlanishiga yordam beradi. Bundan tashqari homiladorlik ayol organizmini yashnatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Allayorov Y.N. “Reproduktiv salomatlik va kontraseptiv texnologiya”, «Istiqbol», T., 2005.
2. Allayorov Y.N. “Akusherlik” “O'zbekiston milliy ensiklopediyasi” Davlat ilmiy nashriyoti, T., 2011.
3. Allayorov Y.N., Yusupova D.O., Asqarova F.Q. “Akusherlikda amaliy ko'nikma va muolajalar”, Samarqand, 2007.
4. Allayorov Ya.N., Tosheva D.G., Yusupova D.O. “Onalikda hamshiralik parvarishi”, “Voriz” nashriyoti, T., 2012.

¹ Ўзбек педагогикаси антологияси Тузувчи-муаллифлар: Хошимов К., Сафо Очил. – Тошкент, Ўқитувчи, 1995. – 137-бет.